

Θεολογική και θρησκευτική εκπαίδευση στην Εκκλησία της Ρωσίας

Ομιλία του Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Βολοκολάμσκ Ιλαρίωνος Προέδρου της Συνοδικής Βιβλικής Θεολογικής Επιτροπής, Πρυτάνεως του Θεολογικού Ινστιτούτου Μεταπτυχιακών και Διδακτορικών Σπουδών «Άγιοι Κύριλλος και Μεθόδιος» ενώπιον καθηγητών και φοιτητών της Θεολογικής Σχολής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης .

Σεβαστοί συνάδελφοι,

αγαπητοί φοιτητές,

αδελφοί μου,

Πρωτίστως θα ήθελα από καρδιάς να ευχαριστήσω τις Πρυτανικές αρχές και όλους τους οργανωτές της σημερινής συναντήσεως για την ευκαιρία που μου εδόθη να εκφωνήσω αυτήν την ομιλία εντός του μεγαλύτερου ακαδημαϊκού κέντρου της Ελλάδας και της ευρύτερης περιοχής των Βαλκανίων. Ως εκπρόσωπος της Ορθοδόξου Εκκλησίας της Ρωσίας θα ήθελα να Σας ενημερώσω για το σύστημα της ανώτατης θεολογικής εκπαίδευσης, τις προκλήσεις που αντιμετωπίζουμε σήμερα και πώς ανταποκρινόμαστε σε αυτές, καθώς και ποιες ευκαιρίες και προοπτικές ανοίγονται στην εποχή μας ενώπιόν μας.

Η θεολογική εκπαίδευση στη Ρωσία έχει μία ιδιαιτερότητα: σε αντίθεση με τις Ευρωπαϊκές χώρες, η θρησκευτική μας εκπαίδευση εξ αρχής κινείτο εκτός του θύραθεν ακαδημαϊκού πεδίου. Τα θεολογικά εκπαιδευτικά ιδρύματα στη Ρωσία και την Ουκρανία δημιουργήθηκαν νωρίτερα από τα Πανεπιστήμια. Κατά το πρώτο ήμισυ του 18^{ου} αιώνα ιδρύθηκε στη Μόσχα η Σλαβο-Ελληνο-Λατινική Ακαδημία. Τη συναποτελούσαν οι Σχολές Φιλοσοφίας και Θεολογίας και η ίδια τελούσε υπό την άμεση εποπτεία της Αγιωτάτης Συνόδου που εκείνη την εποχή ήταν το ανώτατο όργανο διοικήσεως της Ορθοδόξου Εκκλησίας της Ρωσίας. Η Ακαδημία Επιστημών και Καλών Τεχνών, η οποία ιδρύθηκε το έτος 1724 δεν περιελάμβανε Τμήμα Θεολογίας. Έλειπε η Θεολογική Σχολή και από τη δομή του Πανεπιστημίου Μόσχας με έτος ιδρύσεως πλέον το 1755. Το εκ των πραγμάτων αυτοτελές του συστήματος θεολογικής εκπαίδευσης κατοχυρώθηκε νομικώς επί της αυτοκρατορίας Αικατερίνης Β΄. Η ανώτατη θεολογική εκπαίδευση στο σύνολό της παρέμεινε υπό την εποπτεία της Ορθοδόξου Εκκλησίας της Ρωσίας, ενώ τα κρατικά Πανεπιστήμια τελούσαν υπό την εποπτεία του Υπουργείου Λαϊκής Παιδείας. Αυτό το σύστημα ίσχυε έως το έτος 1917 με την θεολογική εκπαίδευση να παρέχεται στην Ορθόδοξη Εκκλησία της Ρωσίας από 4 Θεολογικές

Ακαδημίες, 57 Ιερατικές Σχολές και 185 Εκκλησιαστικά Σχολεία. Ο συνολικός αριθμός των ιεροσπουδαστών ανερχόταν σε περίπου 50 χιλιάδες, ενώ των καθηγητών σε περίπου 4 χιλιάδες.

Μετά την επανάσταση στη Σοβιετική Ένωση απαγορεύθηκε η θεολογική εκπαίδευση και έκλεισαν όλες οι Ιερατικές Σχολές και Θεολογικές Ακαδημίες. Κατά την μεταπολεμική περίοδο επιτράπηκε και επαναλειτούργησαν μερικές θεολογικές σχολές, μέρος των οποίων έκλεισαν ξανά τη δεκαετία του 1960. Προς το τέλος της σοβιετικής εποχής σε ολόκληρη τη Ρωσική Εκκλησία με τα πολλά εκατομμύρια πιστών λειτουργούσαν μόνο τρία θεολογικά εκπαιδευτικά ιδρύματα, της Μόσχας, του Λένινγκραντ και της Οδησσού. Πλήρως απομονωμένα από το θύραθεν ακαδημαϊκό χώρο επεδίωκαν ένα και μόνο περιορισμένο σκοπό, την κατάρτιση των υποψήφιων κληρικών και εκκλησιαστικών υπαλλήλων.

Μετά το έτος 1988, όταν εορτάστηκε με λαμπρότητα από τη Ρωσική Εκκλησία η χιλιετία της Βαπτίσεως της Ρωσίας, σε όλα τα μήκη και τα πλάτη της Σοβιετικής Ένωσης, η οποία σύντομα διασπάσθηκε σε 15 ανεξάρτητα κράτη, με ταχείς ρυθμούς άρχισε η αναβίωση της εκκλησιαστικής ζωής. Το ένα μετά το άλλο δημιουργούνται νέα εκπαιδευτικά ιδρύματα. Κατά το παρόν στο κανονικό έδαφος της Ορθόδοξου Εκκλησίας της Ρωσίας λειτουργούν: στη Ρωσία – ένα Θεολογικό Ινστιτούτο Μεταπτυχιακών και Διδακτορικών Σπουδών, 2 Θεολογικές Ακαδημίες, 4 Ορθόδοξα Πανεπιστήμια και Ινστιτούτα, 34 Ιερατικές Σχολές, 24 Εκκλησιαστικά Σχολεία, στην Ουκρανία – 2 Θεολογικές Ακαδημίες, 2 Ινστιτούτα, 6 Ιερατικές Σχολές, 8 Εκκλησιαστικά Σχολεία, στη Λευκορωσία – 1 Θεολογική Ακαδημία, 1 (μία) Ιερατική Σχολή, 2 Εκκλησιαστικά Σχολεία, στη Μολδαβία – 1 Θεολογική Σχολή, που έχει το καθεστώς Θεολογικής Ακαδημίας, 1 Εκκλησιαστικό Σχολείο. Ιερατικές Σχολές της Ρωσικής Εκκλησίας λειτουργούν επιπλέον στη Λετονία, το Καζακστάν, το Ουζμπεκιστάν, τη Γαλλία και τις ΗΠΑ (Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής).

Το θέμα της ενσωμάτωσης της θεολογικής επιστήμης και εκπαίδευσης στο κοινό επιστημονικό πεδίο της Ρωσίας ήταν πάντα από τα επίκαιρα στην ημερήσια διάταξη. Παρόλο που τα δυο εκπαιδευτικά συστήματα, το εκκλησιαστικό και το κοσμικό, επί αιώνες κινούντο αυτοτελώς, συνδέοντο ωστόσο στενώς μεταξύ τους. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι η θεολογία ως ανθρωπιστική επιστήμη κατέχει τη δική της θέση στο σύνολο των επιστημών και πολλά επιστημονικά προβλήματα (τόσο από το χώρο των ανθρωπιστικών όσο και των θετικών επιστημών) απαιτούν την αρμόζουσα θεολογική ανάλυση και εμπειρογνωμοσύνη. Εκτός τούτων, για μια ορθή τοποθέτηση και επίλυση των θεολογικών ζητημάτων συχνά είναι απαραίτητη όχι απλώς μια κοινή ανθρωπιστική ευρυμάθεια, αλλά βαθείς επαγγελματικές γνώσεις σε ειδικά και διεπιστημονικά γνωστικά πεδία.

Η διαίρεση της επιστήμης σε θεολογική και θύραθεν υπήρξε αιτία ενός ενδιαφέροντος ιστορικού παραδόξου. Κατά το ήμισυ του 19 αιώνα λόγω κάποιων πολιτικών τάσεων, σε όλα τα Πανεπιστήμια

της Ρωσίας έκλεισαν οι έδρες της Φιλοσοφίας. Όπως έλεγαν τότε, «είναι αμφίβολο το όφελος από τη Φιλοσοφία, ενώ η βλάβη είναι προφανής». Ως επιστήμη η Φιλοσοφία διεσώθη μόνο στις Θεολογικές Ακαδημίες. Με την αλλαγή της καταστάσεως προέκυψε η ανάγκη να αποκατασταθεί η διδασκαλία της Φιλοσοφίας στα Πανεπιστήμια και αυτό κατέστη εφικτό μόνο χάρη στο ότι υπήρχε ένα αυτόνομο σύστημα θεολογικής εκπαίδευσης.

Ένα από τα πλέον λαμπρά παραδείγματα καλλιάρπου συνεργασίας της θεολογικής με τη θύραθεν επιστήμη στη Ρωσική Αυτοκρατορία ήταν η ίδρυση στην Κωνσταντινούπολη του Ρωσικού Αρχαιολογικού Ινστιτούτου. Ήταν ένα κοινό έργο της Ρωσικής Ακαδημίας Επιστημών, μερικών Θεολογικών Ακαδημιών και Πανεπιστημίων. Παρόλο που δεν ολοκληρώθηκε λόγω της έναρξης του Πρώτου Παγκόσμιου Πολέμου, αυτό το έργο συνέβαλε τα μέγιστα στην ανάπτυξη τέτοιων επιστημονικών κλάδων όπως οι Μεσαιωνικές και Βυζαντινές Σπουδές.

Η ανάπτυξη της θεολογικής επιστήμης κατά την προεπαναστατική περίοδο οδήγησε στην εμφάνιση ισχυρών επιστημονικών σχολών, κυρίως στους Τομείς της Θεολογίας, της Ιστορίας και των Βιβλικών Σπουδών. Οι καθηγητές των Θεολογικών Ακαδημιών δεν ήταν σπάνιο να διεξάγουν ένα ζωνρό επιστημονικό διάλογο με τους συναδέλφους τους από τα Ευρωπαϊκά Πανεπιστήμια, με αποτέλεσμα η κατάρτισή τους να κερδίσει το σεβασμό και τη διεθνή αναγνώριση. Αρκεί να μνημονεύσουμε τη δεκάτομη σειρά έργων για την ιστορία της Ανατολικής Εκκλησίας του Α. Lebedev, καθηγητή της Θεολογικής Ακαδημίας και του Κρατικού Πανεπιστημίου Μόσχας (Λομονόσωφ), ανάλογο της οποίας δεν υπάρχει στην ξένη επιστημονική βιβλιογραφία, και οι εργασίες για τη λειτουργική των Dmitrievsky και Karabinov.

Κατά το ήμισυ του 19^{ου} αιώνα οι Θεολογικές Ακαδημίες εκπόνησαν ένα μεγάλο έργο μεταφράζοντας ολόκληρη την Αγία Γραφή στη Ρωσική γλώσσα. Συν τούτοις οι καθηγητές των Ακαδημιών συνέγραψαν πολλά εκτεταμένα ερμηνευτικά υπομνήματα στην Καινή και την Παλαιά Διαθήκη. Είναι δύσκολο να υπολογιστεί η σημασία του έργου αυτού για το Ρωσικό Πολιτισμό, διότι ολόκληρη η ιερά ιστορία έγινε πλέον προσιτή στα ευρύτερα κοινωνικά στρώματα.

Ορισμένοι εκ των καθηγητών των Ακαδημιών υπήρξαν τακτικά μέλη της Αυτοκρατορικής Ακαδημίας Επιστημών και δίδασκαν σε Πανεπιστήμια, ενώ καθηγητές Πανεπιστημίων παρέδιδαν συχνά κύκλους διαλέξεων σε Θεολογικές Ακαδημίες. Ειδικά η συνεργασία του Κρατικού Πανεπιστημίου Μόσχας (Λομονόσωφ) με τη Θεολογική Ακαδημία Μόσχας επέτρεψε να δημιουργηθεί μια ολόκληρη ιστορική επιστημονική σχολή, η οποία δεν έχασε την αξία της ακόμη και κατά τη σοβιετική εποχή, αλλά και στις ημέρες μας εξακολουθεί να επηρεάζει αποδοτικά την ανάπτυξη της σύγχρονης ιστορικής επιστήμης.

Εκείνο το οποίο επηρέασε αντικειμενικά τη δυναμική ανάπτυξη της θεολογικής επιστήμης κατά την

προεπαναστατική περίοδο ήταν η αύξηση του αριθμού των διατριβών, τις οποίες υπερασπίστηκαν στις Ακαδημίες. Έτσι κατά το δεύτερο ήμισυ του 19^{ου} αιώνα υποστηρίχθηκαν 40 διδακτορικές και περισσότερες από 70 μεταπτυχιακές διατριβές, ενώ στο μεταίχμιο του 19^{ου} και του 20^{ου} αιώνα, εντός μόλις 15 ετών ο αριθμός αυτός αυξήθηκε κατά μιάμιση και δυο φορές αντίστοιχα.

Παρόλο που η Θεολογία ως επιστημονικός κλάδος και η θύραθεν επιστήμη δεν αποτέλεσαν ποτέ στη Ρωσία ένα ενιαίο σύνολο, ωστόσο κατά διάφορες ιστορικές περιόδους υπήρξε αμοιβαία προσέγγιση μεταξύ τους. Η μόνη εξαίρεση ήταν η σοβιετική εποχή με τον βίαιο εγκλεισμό της θεολογικής παιδείας σε γκέτο και τη σχεδόν καταστροφή της θεολογικής επιστήμης.

Ευτυχώς δεν χάθηκαν εντελώς οι παραδόσεις της θεολογικής επιστήμης της προεπαναστατικής εποχής, επί τη βάσει των οποίων διαμορφώθηκαν μερικές ισχυρές επιστημονικές σχολές και γαλουχήθηκαν δεκάδες παγκοσμίου κύρους επιστήμονες. Τιτάνιες προσπάθειες απαιτήθηκαν από τις Θεολογικές Ακαδημίες Μόσχας και Αγίας Πετρούπολεως για να διαφυλαχθεί έστω και μερικώς αυτή η κληρονομιά και ακόμη μεγαλύτερες προσπάθειες για να κληροδοτηθεί στην επόμενη γενιά θεολόγων και εκκλησιαστικών μελετητών. Η πρώτη κίνηση ήταν η παροχή της δυνατότητας υπεράσπισης διατριβών, οι οποίες πληρούν τις αποδεκτές από τη σύγχρονη επιστήμη απαιτήσεις. Οι απαιτήσεις των θεολογικών διατριβών έχουν συμμορφωθεί με εκείνες των θύραθεν διατριβών της ημεδαπής. Ως αποτέλεσμα σημειώθηκε σημαντική μείωση στον αριθμό των προς υπεράσπιση διατριβών με αισθητή όμως βελτίωση της ποιότητας αυτών. Κατά την επόμενη φάση λάβαμε υπόψη μας τη σχετική διεθνή εμπειρία και αυτή τη στιγμή οι απαιτήσεις των διατριβών υποψηφίου διδάκτορος ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις των διατριβών για την απόκτηση διεθνούς διδακτορικού τίτλου (PhD).

Τη σταδιακή αποκατάσταση του επιστημονικού δυναμικού των Θεολογικών Ακαδημιών Μόσχας, Αγίας Πετρούπολεως και Κιέβου μαρτυρεί η συμμετοχή των καθηγητών και του επιστημονικού προσωπικού αυτών σε συνεργασία με τα λοιπά κοσμικά Πανεπιστήμια, τη Ρωσική Ακαδημία Επιστημών, καθώς και με επιστήμονες από την Ελλάδα, την Ιταλία και τις ΗΠΑ σε ένα μοναδικό επιστημονικό έργο υπό τον τίτλο «Ορθόδοξη Χριστιανική Εγκυκλοπαίδεια». Πρόκειται για μια καθολική συλλογή πληροφοριών αναφορικά με τη δισχιλιετή ιστορία και τη σύγχρονη κατάσταση της Εκκλησίας, η οποία ενημερώνει τον αναγνώστη και για τις άλλες χριστιανικές ομολογίες, τις μη χριστιανικές θρησκείες, καθώς και για φαινόμενα από το χώρο της επιστήμης, της φιλοσοφίας, της τέχνης, της πολιτικής, ούτως ή άλλως συνυφασμένα με τη θρησκεία. Σημειωτέον ότι το εν λόγω έργο είναι μοναδικό στον κόσμο.

Στην Ορθόδοξη Εκκλησία της Ρωσίας λειτουργεί ειδικό ίδρυμα για την υποστήριξη, την ανάπτυξη και το συντονισμό του επιστημονικού θεολογικού έργου, η Συνοδική Βιβλική Θεολογική Επιτροπή, της οποίας τυγχάνω Πρόεδρος. Υπό την αιγίδα της διεξάγεται τακτικά διεθνές συνέδριο, όπου οι

Ρώσοι θεολόγοι δίπλα σε κορυφαίους επιστήμονες από κάθε γωνιά του κόσμου παρουσιάζουν εισηγήσεις με πορίσματα της έρευνάς τους.

Κατά παράδοσιν στις Θεολογικές Ακαδημίες Μόσχας και Αγίας Πετρούπολεως λειτουργούν Τμήματα Αλλοδαπών Φοιτητών. Εκεί φοιτούν κυρίως εκπρόσωποι των αδελφών κατά τόπους Ορθοδόξων Εκκλησιών, πολλοί απόφοιτοι των οποίων, χάριν στον τίτλο σπουδών που απέκτησαν, αναδεικνύονται εν συνεχεία Ιεράρχες των Εκκλησιών τους. Αλλοδαποί φοιτητές σπουδάζουν επίσης και στο Θεολογικό Ινστιτούτο Μεταπτυχιακών και Διδακτορικών Σπουδών.

Δυναμική ανάπτυξη παρουσιάζουν οι Ιερατικές Σχολές σε διάφορες περιοχές της Ρωσίας, της Ουκρανίας και άλλων χωρών του «μετασοβιετικού χώρου». Έτσι εξαιτίας του υψηλού επαγγελματικού επιπέδου οργάνωσης της διδακτικής διαδικασίας κατέστη εφικτό η Ιερατική Σχολή Σμολένσκ, πρώτη από όλες να τύχει της σχετικής διαπίστευσης από το κράτος. Πολλές Ιερατικές Σχολές εξειδικεύονται σε κάποιους τομείς. Στην Ιερατική Σχολή Χαμπάροφσκ παρέχεται σε βάθος μελέτη της γλώσσας, της ιστορίας και του πολιτισμού της Κίνας. Στην Ιερατική Σχολή Καζάν ιδιαίτερη έμφαση κατά παράδοσιν δίδεται στο διάλογο με το Ισλάμ. Η Ιερατική Σχολή Μπέλγκοροντ εξειδικεύεται στην εκπαίδευση προσωπικού των ιεραποστολικών κλιμακίων. Η Θεολογική Ακαδημία Κιέβου αναπτύσσει δυναμικά τις διεθνείς επαφές και πρωτίστως με εκπαιδευτικά ιδρύματα των κατά τόπους Ορθοδόξων Εκκλησιών, ευρισκομένων στην Ανατολική Ευρώπη. Στη Λευκορωσία εκτός της Ακαδημίας και των Ιερατικών Σχολών ιδρύθηκε Ινστιτούτο Θεολογίας «Άγιοι Κύριλλος και Μεθόδιος» ως παράρτημα του Κρατικού Πανεπιστημίου Λευκορωσίας. Με την οργάνωση της διδακτικής διαδικασίας σύμφωνα με τα ευρωπαϊκά πρότυπα έχει επιτευχθεί ο συνδυασμός της θεμελιώδους ανθρωπιστικής παιδείας με την επαγγελματική εξειδίκευση στη θεολογία σε διάφορους τομείς. Μάλιστα ο Αντιπρύτανης του ως άνω Ινστιτούτου διατελεί απόφοιτος του Πανεπιστημίου σας.

Μια νέα κατεύθυνση στην ανάπτυξη του συστήματος της θεολογικής εκπαίδευσης ήταν η ίδρυση στο μετασοβιετικό χώρο Ορθοδόξων Πανεπιστημίων καθώς και Εδρών και Σχολών Θεολογίας σε θύραθεν ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα. Το έτος 1992 εγκαινιάσθηκε το Ορθόδοξο Πανεπιστήμιο Ανθρωπιστικών Σπουδών «Άγιος Τύχων». Ήταν το πρώτο στην ιστορία της Ρωσίας εκπαιδευτικό ίδρυμα, όπου ένας λαϊκός μπορούσε να τύχει ανώτατης θεολογικής μόρφωσης σε συνδυασμό με ευρεία κατάρτιση στις ανθρωπιστικές επιστήμες. Αυτή τη στιγμή το Πανεπιστήμιο έτυχε διαπίστευσης από το κράτος και απονέμει στους απόφοιτους αναγνωρισμένους τίτλους σπουδών. Στο Πανεπιστήμιο «Άγιος Τύχων» εκπονήθηκε και αργότερα τροποποιήθηκε για να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις της διαδικασίας της Μπολόνιας ένα ειδικό πρότυπο, το οποίο πλέον κείται στη βάση της κρατικής διαπίστευσης των θεολογικών εκπαιδευτικών ιδρυμάτων. Το έτος 2007 ψηφίσθηκε και ετέθη σε ισχύ ο σχετικός Νόμος. Σήμερα χάριν σε αυτό το Νόμο σε εξέλιξη ευρίσκεται η σχετική διαδικασία κρατικής διαπίστευσης όλων των κορυφαίων θεολογικών

εκπαιδευτικών ιδρυμάτων προκειμένου σύντομα αυτά να απονέμουν αναγνωρισμένους τίτλους σπουδών.

Αυτό το πρότυπο εφαρμόζεται και από τις Έδρες και τις Σχολές Θεολογίας, που ιδρύονται τα τελευταία χρόνια στα θύραθεν ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα. Σήμερα λειτουργούν σχεδόν σε 70 κρατικά και μη κρατικά Πανεπιστήμια και άλλα ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα. Πριν έξι μήνες δημιουργήσαμε Έδρα Θεολογίας σε ένα από τα κορυφαία ανώτατα τεχνολογικά εκπαιδευτικά ιδρύματα της Ρωσίας, το Εθνικό Πανεπιστήμιο Πυρηνικών Ερευνών «MIFI». Το Πανεπιστήμιο αυτό εκπαιδεύει εκλεκτούς ειδικούς στον τομέα της Θεωρητικής και Εφαρμοσμένης Φυσικής για τον πυρηνικό τομέα της χώρας μας. Στις ημέρες μας οι θετικές επιστήμες έχουν προσεγγίσει πολύ κοντά στα ζητήματα, τα οποία ήταν πάντα της αρμοδιότητας της Φιλοσοφίας και Θεολογίας. Αποδείχθηκε ότι είναι ανάγκη να υπάρχει ένας χώρος για τη διεξαγωγή διαλόγου μεταξύ επιστήμης και θρησκείας, όχι εν πνεύματι αθεϊστικής προπαγάνδας, αλλά σε επαγγελματικό ακαδημαϊκό επίπεδο, όπως αυτό συμβαίνει σε όλο τον κόσμο.

Προ ολίγων ετών οι εκκλησιαστικές Αρχές της Ρωσικής Εκκλησίας αποφάσισαν την εφαρμογή στο σύστημα της θεολογικής εκπαίδευσης της μεθοδολογίας της διαδικασίας της Μπολόνιας και συνεπώς την ένταξη των θεολογικών εκπαιδευτικών ιδρυμάτων στον Ευρωπαϊκό εκπαιδευτικό χώρο. Δι' αυτών ανοίχθηκαν ενώπιόν μας μεγάλες ευκαιρίες και ιδιαίτερα στα θέματα συγκρισιμότητας των εκπαιδευτικών προγραμμάτων, καθώς και ανταλλαγής και κινητικότητας των φοιτητών. Με τη συμμετοχή στα Ευρωπαϊκά προγράμματα όπως τα Tempus και Erasmus Mundus τα θεολογικά εκπαιδευτικά ιδρύματα κατορθώνουν να αντιμετωπίσουν το πρόβλημα της αναγνώρισής τους και οργανώνουν τις ολοκληρωμένες επιστημονικές ανταλλαγές τους.

Λίγα λόγια πρέπει να λεχθούν για το Θεολογικό Ινστιτούτο Μεταπτυχιακών και Διδακτορικών Σπουδών «Άγιοι Ισαπόστολοι Κύριλλος και Μεθόδιος», του οποίου τυγχάνω Πρύτανης. Πρόκειται για ένα σχετικά νέο εκπαιδευτικό ίδρυμα, το οποίο δημιουργήθηκε με πρωτοβουλία του Αγιωτάτου Πατριάρχου Μόσχας και Πασών των Ρωσιών Κυρίλλου αμέσως μετά την ανάρρησή του στον Πατριαρχικό Θρόνο. Το Θεολογικό Ινστιτούτο Μεταπτυχιακών και Διδακτορικών Σπουδών δημιουργήθηκε με κύριο σκοπό την κατάρτιση επιστημονικού, εκπαιδευτικού, διοικητικού και διπλωματικού προσωπικού υψηλού επιπέδου για την στελέχωση των ερευνητικών, εκπαιδευτικών και διοικητικών θεσμών της Ορθόδοξου Εκκλησίας της Ρωσίας στο επίπεδο όλης της Εκκλησίας και των επιμέρους επαρχιών.

Για να ανταποκριθούμε στον εν λόγω σκοπό έπρεπε να οικοδομηθεί μια εντελώς νέα δομή διδακτικής διαδικασίας. Εκτός των συνήθων για ένα θεολογικό εκπαιδευτικό ίδρυμα Εδρών Θεολογίας, Εκκλησιαστικής Ιστορίας, Βιβλικών Σπουδών και Επιστημών πρακτικού κλάδου, δημιουργήσαμε Έδρες Εξωτερικών Εκκλησιαστικών Σχέσεων, Φιλοσοφίας και Εκκλησιαστικών

Τεχνών. Λειτουργούν προγράμματα μεταπτυχιακών, υποψηφίων διδασκόντων και διδακτορικών σπουδών. Μοναδικό χαρακτηριστικό του Ινστιτούτου αποτελεί το πρόγραμμα εκπόνησης και υπεράσπισης διατριβών για την απόκτηση του διδακτορικού τίτλου PhD σύμφωνα με τις Ευρωπαϊκές απαιτήσεις. Έχοντας υπόψη την ανάγκη της Εκκλησίας από ειδικούς σε διάφορους τομείς, διεξάγουμε επί τακτικής βάσεως μικρής διάρκειας ειδικά προγράμματα επιμόρφωσης. Με την εφαρμογή καινοτόμων μεθόδων επιτυγχάνουμε το συνδυασμό της διεπιστημονικότητας με την ατομική προσέγγιση, το υψηλό επίπεδο διδασκαλίας και μια ισχυρή επιστημονική βάση.

Ιδιαίτερη έμφαση δίδεται στην εκμάθηση νέων και αρχαίων γλωσσών και μάλιστα σε επίπεδο, το οποίο προσεγγίζει εκείνο των σχετικών Τμημάτων Φιλολογίας. Εκτός των Αγγλικών στους φοιτητές διδάσκονται κατ' επιλογήν τα Γερμανικά, τα Γαλλικά, τα Νέα Ελληνικά, τα Ιταλικά και άλλες γλώσσες. Κατά παράδοση ιδιαίτερη θέση στη διδασκαλία κατέχουν τα Λατινικά και τα Αρχαία Ελληνικά, ενώ οι μέλλοντες βιβλικοί μελετητές μαθαίνουν επίσης τα Αρχαία Εβραϊκά. Οι αλλοδαποί φοιτητές παρακολουθούν εντατικά μαθήματα Ρωσικής γλώσσας διάρκειας ενός έτους.

Εάν αναφερθούμε στις ευρύτερες αρχές, οι οποίες διέπουν σήμερα τη λειτουργία του Θεολογικού Ινστιτούτου Μεταπτυχιακών και Διδακτορικών Σπουδών, πρόκειται για τις κάτωθι.

Προσήλωση στην παράδοση. Η αυστηρή τήρηση των εκκλησιαστικών αρχών και των καλύτερων παραδόσεων της Ρωσικής θεολογικής σχολής, αποτελεί απαραίτητη επιλογή του εκπαιδευτικού μας ιδρύματος. Καταβάλλουμε κάθε προσπάθεια για να διατηρήσουμε και να εμπλουτίσουμε τη θεολογική κληρονομιά των μεγάλων μας προκατόχων, αρχής γενομένης από τη Σλαβο-Ελληνο-Λατινική Ακαδημία.

Φυτώριο στελεχών. Το Θεολογικό Ινστιτούτο Μεταπτυχιακών και Διδακτορικών Σπουδών καλείται να εξασφαλίσει την εκπαίδευση υψηλού επιπέδου εκκλησιαστικών μελετητών, διοικητικών στελεχών, διπλωματών και ειδικών σε άλλους τομείς. Η καλλιέργεια νέας γενιάς καθηγητών και εκπαιδευτικού προσωπικού για την κάλυψη θέσεων στα θεολογικά εκπαιδευτικά ιδρύματα είναι η ειδική μας αποστολή.

Ενότητα επιστήμης και εκπαίδευσης. Παρά τη σχετικά μικρή μας ηλικία, το νεοσύστατο εκπαιδευτικό μας ίδρυμα αναδεικνύεται σταδιακά ένα από τα κορυφαία ακαδημαϊκά κέντρα της Ορθόδοξου Εκκλησίας της Ρωσίας στον τομέα θεολογικής επιστήμης. Από τις πρώτες κιόλας ημέρες της φοιτήσεώς τους οι σπουδαστές και μεταπτυχιακοί φοιτητές εμπλέκονται ενεργά στην ερευνητική διαδικασία. Δεν υπάρχει τίποτε πιο σημαντικό για ένα νέο ειδικό επιστήμονα από την εμπάθυνση στη «ζωντανή» επιστήμη, την επαφή με τα πλέον προωθημένα τελευταία επιτεύγματα και την παρατήρηση των εν ενεργεία σύγχρονων επιστημονικών μεθόδων.

Καινοτομίες. Σήμερα για να πετύχουμε το αποτέλεσμα πρέπει να εφαρμόζουμε την πρωτοποριακή διεθνή εμπειρία στον εκπαιδευτικό τομέα. Το Θεολογικό Ινστιτούτο Μεταπτυχιακών και Διδακτορικών Σπουδών είναι εργαστήριο για την ανάπτυξη και την εισαγωγή νεώτατων εκπαιδευτικών μεθόδων.

Ανοικτός χαρακτήρας και διάθεση ενσωμάτωσης. Κατά παράδοσιν τα θεολογικά εκπαιδευτικά ιδρύματα λόγω της ιδιομορφίας τους, επειδή καλούντο να εκπαιδεύσουν κατ'έξοχήν τους μελλοντικούς κληρικούς, ήταν ιδρύματα ημίκλειστου τύπου. Το εκπαιδευτικό μας ίδρυμα, παραμένοντας εκκλησιαστικό, καλείται να γίνει γέφυρα συνδέουσα τα θεολογικά εκπαιδευτικά ιδρύματα με το κοσμικό εκπαιδευτικό σύστημα. Αυτή είναι η αιτία διατί το μεγάλο μας ενδιαφέρον εστιάζεται στη διεθνή συνεργασία, την κινητικότητα φοιτητών και εκπαιδευτικού προσωπικού. Αυτός ο ανοικτός χαρακτήρας μας καθιστά κύριους πρωτεργάτες και ηγέτες των διαδικασιών ολοκλήρωσης, που λαμβάνουν χώρα σήμερα στη θεολογική εκπαίδευση.

Επομένως ως εκ των πραγμάτων επιστέγασμα όλου του σύγχρονου συστήματος θεολογικής εκπαίδευσης της Ορθοδόξου Εκκλησίας της Ρωσίας, το Θεολογικό Ινστιτούτο Μεταπτυχιακών και Διδακτορικών Σπουδών φέρνει τεράστια ευθύνη, αλλά ελπίζουμε, συν Θεώ, ότι θα ανταπεξέλθουμε στη διακονία αυτή επ'αγαθή της κοινωνίας και της Αγίας Εκκλησίας. Δεν λησμονούμε ότι η ανώτατη εκπαίδευση είναι εκ των ων ουκ άνευ για την επιβίωση ενός έθνους στο σύγχρονο κόσμο, ενώ η διατήρηση και η καλλιέργεια μιας ισχυρής θεολογικής εκπαίδευσης αποτελεί εγγύηση για τη μετάδοση στις επόμενες γενεές της παραδόσεως και ολόκληρης της κληρονομιάς της Ορθοδόξου Εκκλησίας, οι οποίες διαμόρφωσαν τον πυρήνα του πολιτισμού μας.

Οι Άγιοι Κύριλλος και Μεθόδιος, Θεσσαλονικείς κατά την καταγωγή, κατέστησαν προσιτή στους Σλάβους όλη την αρχαία κληρονομιά, συμπεριλαμβανομένου του Αριστοτέλη, της παμπλούσιας βυζαντινής παραδόσεως και της Αγίας Ορθοδοξίας. Κατέστησαν γεννήτορες των Σλαβικών Γραμμάτων και του Πολιτισμού, οι οποίοι δίδαξαν τους Σλάβους να σκέπτονται χριστιανικά και καθόρισαν το μέλλον τους. Σήμερα μπορούμε να πούμε με βεβαιότητα ότι ο Ρωσικός Πολιτισμός έφερε αξίους καρπούς και αυτοί οι καρποί συναγωνίζονται σε ποιότητα με εκείνη την κληρονομιά, η οποία ετέθη ως θεμέλιό τους. Είμαι βαθιά πεπεισμένος ότι η φιλία και η ενότητά μας δεν πρέπει να περιορίζονται μόνο στα σύμβολα του παρελθόντος. Σας καλώ όλους σε δυναμική συνεργασία σήμερα, καθώς άλλωστε η αμοιβαία έρευνα της εθνικής κληρονομιάς αλλήλων μπορεί να εμπλουτίσει αφάνταστα όλους εμάς. Προσκαλώ τους φοιτητές να έλθουν και να σπουδάσουν στη Ρωσία, στους καθηγητές μας και τους καθηγητές να έλθουν και να διδάξουν τους φοιτητές μας. Τους τελευταίους δυο αιώνες η εκπαίδευση στη Ρωσία ήταν από τις καλύτερες και σήμερα έχουμε πραγματικούς μηχανισμούς αμοιβαίας αναγνώρισης των πτυχίων μας με την Ευρώπη. Αίρονται τα γραφειοκρατικά εμπόδια και ενώπιόν μας ανοίγονται νέοι ορίζοντες. Σας καλώ όλους σας, αγαπητοί αδελφοί μου, σε ακόμη πιο στενό διάλογο και συνεργασία. Σας ευχαριστώ για την προσοχή Σας.

Μια πηγή: <https://mospat.ru/gr/news/52836/>